

**KLEIN NIEUWLAND 16-18 (HOEK KWERENPAD)
1811 DA Alkmaar**

J. Elsinga 2005

Algemeen

Het hoekpand Klein Nieuwland is in 1934-1935 gebouwd als winkelpand met bovenwoning door de Alkmaarse architect P.J. van der List (bouwtekening november 1934). De eerste steen links naast de voordeur van de bovenwoning gemetseld vermeldt de datum 10 februari 1935.

Van het in de sobere late Amsterdamse Schoolstijl opgetrokken pand is geen opdrachtgever bekend al is de eerste steen gelegd door Truusje Caarls.

Het pand toont de typische kenmerken van de expressieve ontwerpstyl van Van der List zoals gevels met decoratieve steen gemetseld met een brede diepe lintvoeg en een opgaande volle snijvoeg (stootvoeg). Kenmerkend zijn ook de verfraaiingen met schildankers, natuursteen en fraai glas-in-lood in de bovenlichten. Ook afgeschuinde gevelhoeken bekroont met een dito dakvlak komen meermaals in zijn ontwerpen voor (zie ook Nieuwlandersingel 39 – Lyceumstraat 1).

De schuur en de erfafscheiding aan de achterzijde van het pand gelegen aan het Kwerenpad vallen tevens onder de bescherming. Interieur niet gezien.

Een aantal ramen zijn voorzien van dubbel glas (voorzet).

Beschrijving

Een op een onregelmatig rechthoekig grondplan gebouwd hoekpand met één en twee bouwlagen en een kapverdieping onder een schilddak met een afgeschuind driehoekig voorschild op de hoek. Het pand is aan de achterzijde L-vormig uitgebouwd met één bouwlaag waarvan het platte dak dienst doet als balkon en voorzien is van een gemetselde borstwering. In het sterk terugspringende deel van de uitbouw links bevindt zich de keukenentree. Het pand is grotendeels direct aan de rooilijn gelegen.

De schuine dakvlakken zijn belegd met een gesmoorde opnieuw verbeterde Hollandse pan en op de kepers hafronde vorsten. Het dak telt links en rechts flinke dakkapellen onder een plat dak met overstek en aan de achterzijde een hoogoprijzende schoorsteen met rechts een aanleunende dakkapel. De schoorsteen is opgetrokken in halfsteens verband met dezelfde steen en hetzelfde voegwerk als

de buitengevels. De gevels, beëindigd door een meanderende ruime overstek aan de onderzijde uitgevoerd met houten beschot, zijn op verdiepingshoogte versierd met ijzeren schildankers voorzien van een verticaal geprofileerd open golfmotief. Ze accentueren het muurwerk van de over twee verdiepingen opgaande erker, de voormalige winkel deur in de afgeschuinde gevelhoek en de rechterzijgevel boven de muurdam tussen winkelraam en voordeur.

De buitengevels inclusief erfafscheiding en schuur zijn opgetrokken in rode handvorm baksteen (23/24 x 4 cm: formaat Utrechtse steen) in halfsteensverband met een diepe grijze lintvoeg en een (oorspronkelijk) witte volle opgaande snijvoeg. De ramen worden merendeels gedekt door overkragend muurwerk maar de winkelramen, -deur én de voordeur naar het bovenhuis worden ontlast door een licht uitspringende smalle doorlopende natuursteen latei, ondersteund door geprofileerde regels die op de hoge raambovendorpels zijn bevestigd.

Alle ramen aan de straatzijde worden gedekt door bovenlichten gevuld met meerkleurig glas-in-lood uitgevoerd, binnen blank glas met blauwe, gele en oranje geblokte randen, in de bovenste ruitjes geaccentueerd door een halfronde top geflankeerd door rechte lagere zijanten. In de liggende bovenlichten is deze top langgerekt uitgevoerd. De 2-ruits rechthoekige bovenlichten boven de winkelramen zijn deels uitgevoerd als valramen. Aan de achterzijde ontbreekt het glas in lood.

De houten ramen met afgeronde weldorpels zijn in houten kozijnen geplaatst met hoge bovendorpels met loodslabjes en de onderdorpels worden gecombineerd met eveneens houten afgeronde afwaterende lekdorpels. De vensters zijn merendeels door een geprofileerde blokvormige tussendorpels gescheiden van de bovenlichten.

Het voormalige winkelgedeelte én de voordeur naar de bovenwoning zijn op de parterre tussen muurdammen uitgevoerd met licht teruggeplaatste raampartijen en deuren. De samengestelde bovenlichten zijn uitgevoerd met diepere dagkanten, terwijl die op de verdieping samen met de ramen binnen vlakker kozijnwerk zijn uitgevoerd. Het laatste geldt ook voor de erkerramen, de ramen van de uitbouw en de ramen en deuren aan de achterzijde.

De voorgevel (Klein Heiligland) (O) bezit *rechts op de parterre* de voordeur van het bovenhuis welke is uitgerust met een smal staand deurraam omlijst door een halfronde profielat en gevuld met 8-ruits kathedraal glas-in-lood waarvan de eindruitjes in donkerblauw en de tussenliggende merendeels in geel getint glas in lood zijn uitgevoerd. Het één na bovenste ruitje is doorsneden door een verticale heldere oranje glasstrip. Het vierde ruitje is nieuw en gevuld met geel glas. De vlakke deur bezit een afgeronde weldorpel en wordt gedekt door een samengesteld 2-ruits bovenlicht gevuld met glas in lood als eerder beschreven. De deur is bereikbaar middels een klinkerstoepje en staat boven een nieuw herstellende grijnde hardstenen dorpel uitgevoerd met links en rechts uit één stuk opgaande neuten. Links bevindt zich een groot glasraam (voormalig winkelraam) gedekt door 7 bovenlichten om en om uitgevoerd als valramen.

Op de muurpenant tussen de voordeur en het raam is links onderaan naast de voordeur een stevige gedenksteen gemetseld met de inscriptie: DE EERSTE STEEN/ GELEGD DOOR/ TRUUSJE CAARLS/ 19 FEBR. 1935. De hardstenen muurbrievenbus rechts is nieuw.

Op *de verdieping* bevindt zich links een samengesteld en door middenstijlen gescheiden 3-ruits raampartij gedekt door 3 corresponderende bovenlichten. Het brede middenraam, geflankeerd door naar buitendraaiende zijramen. Rechts boven de voordeur bevindt zich een samengestelde raampartij waarvan de open-

draaiende ramen worden gescheiden door een middenstijl en gedekt door één bovenlicht. De middenstijl heeft onderaan een bolronde afwatering.

De rechterzijgevel (N) is op de begane grond aan het oog onttrokken door het buurhuis en op de verdieping blind uitgevoerd. In het steile dakvlak bevindt zich een hoge (nieuwe) 3-ruits dakkapel.

De afgeschuinde gevelhoek links (ZO) bezit tussen gekeperde muurdammen de voormalige winkel deur beglaasd met een grote ruit en gedekt door een 2-ruits bovenlicht. De deur die boven een hardstenen dorpel staat wordt boven de ronde weldorpel beschermd door een stalen plaat. De plint naast de deur is op de hoeken vervangen door afwijkend muurwerk. Rechts bevindt zich een terracotta muurbrievenbus waarvan een waterdorpel een verticale gleuf dekt, die aan weerszijde versierd is met een omgekeerd geprofileerd trapmotief.

Op *de verdieping bevindt zich een rechthoekig 2-ruits raam gedekt door één bovenlicht. De afgeschuinde gevel wordt beëindigd door de schuin geplaatste dakoverstek waarboven een afgeschuind driehoekig dakvlak.

De linkerzijgevel (zijde Kwerenpad) (Z) heeft links een trapeziumvormige erker over twee verdiepingen en rechts een groot winkelraam. Links naast de erker is de gevel één bouwlaag hoog doorgetrokken en verhoogd met de borstwering van het balkon. Tegen de afgeschuinde gevelhoek ter plaatse bevindt zich een driehoekige hekpijler met aansluitend het tuinhok met de erfafscheiding.

De grote voormalig etalageruit rechts wordt gedekt door 6 bovenlichten waarvan het tweede en vijfde als valraam zijn uitgevoerd.

De erker met twee bezit boven elkaar gelegen raampartijen, waarbij op de parterre de lekdorps ontbreken. Het brede raam in het front wordt gedekt door een groot bovenlicht en de zijkanten zijn uitgevoerd met smalle draairamen eveneens gedekt door bovenlichten. De raamindeling op de verdieping is identiek uitgevoerd maar de ramen worden overdekt met smallere bovenlichten. Op de verdieping boven de winkelruit bevindt zich een identiek samengestelde 2-ruits raampartij als eerder beschreven boven de beide deuren.

In het steile dakvlak bevindt zich een langgerekte dakkapel gedeeld door een paneel met verticaal beschot met aan weerszijden paarsgewijze twee glasramen waarvan de binnensten als luifel- (uitzet) en de buitenste draaiend zijn uitgevoerd.

De gevel van de één bouwlaag hoge uitbouw links wordt beëindigd door de overstekende dekrand van de borstwering. Hier bevindt zich een 3-ruits samengestelde raampartij gescheiden door middenstijlen met een breed middenraam en rechthoekige zijramen. De ramen worden gedekt door bovenlichten.

De achtergevel (W) is L-vormige uitgebouwd met een dito balkon. De balkonrand wordt gedekt door overstekende platte donkerkleurige stenen waaronder in de borstwering gootblokken met halfronde waterspuwers zijn aangebracht.

De uitbouw rechts bezit asymmetrisch naar links geplaatste openslaande terrasdeuren gedekt door één groot bovenlicht. Opvallend is de hoge raambovendorpel.

Teruggelegen onder het smalle deel van het balkon bevindt zich de keukentree. De deur- en raampartij die voorzien is van dubbel glas, heeft rechts een (nieuwe) deur en links een rechthoekig draaiend zijraam, rustend op een borstwering. De kozijnen zijn uitgevoerd als elders, maar ook hier is de raambovendorpel hoog uitgevoerd en het keukenraam is voorzien van een ruim uitstekende en afwaterende lekdorpel. De deur en het raam worden gedekt door bijbehorende grote bovenlichten, waarvan het raambovenlicht is open te zetten.

Het L-vormige balkon is rechts toegankelijk middels openslaande deuren gedekt door één smal liggend bovenlicht. Links wordt de samengestelde raam- en deurpartij gedekt door twee smalle liggende bijbehorende bovenlichten.

In het steile dakvlak bevindt zich rechts van de rechthoekige hoog opgaande schoorsteen een aangeleunde lage 2-ruits dakkapel met plat dak met overstek.

De schuur op de open plaats achter het huis is gebouwd op een trapeziumvormig grondplan en opgetrokken in dezelfde steen en hetzelfde metselverband als het juist beschreven pand. De gevels worden beëindigd door een plat dak met overstek met links een afgeschuinde dakhoek. De schuur is aan de plaatszijde toegankelijk middels een lattendeur die geflankeerd wordt door twee samengestelde laag gelegen raampjes waarvan het linker uitzetbaar is.

De erfafscheiding rondom deze plaats bestaat uit een 1.05 meter hoge tuinmuur beëindigd met anderhalve rollaag. De afwaterende muur loopt vanaf de keuken door tot aan de schuur en is daar heden (2003) in de hoek verdwenen achter een betimmering. Aan deze zijde is de muur verhoogd met metselwerk van het buurpand.

Aan de straatzijde loopt de muur langs de rooilijn tussen de schuur en de gevelhoek van het woonhuis. Vlak naast de achtergevel wordt de muur onderbroken met een houten tuinhek voorzien van een klink. De driehoekige hekpijler rechts en de tuinmuur links zijn op de kopse kant voorzien van houten hekpalen met afgeschuinde bovenzijden waartussen het hek is aangebracht.

Het tuinhek heeft drie rechthoekige openingen met terugspringende binnenranden en wordt gedekt door een dubbel geschuinde deklath. Ronde nagels verfraaien de onder- en bovenzijden van het hek.

Motivering

Het pand Klein Nieuwland 16-18 is met schuur en erfafscheiding van algemeen belang vanwege architectuur- en cultuurhistorische waarde als gaaf bewaard voorbeeld van een winkelwoonhuis uit de jaren dertig van de vorige eeuw. Het in de late sobere Amsterdamse Schoolstijl opgetrokken pand is tevens een mooi voorbeeld van het oeuvre van de Alkmaarse architect P.J. van der List.

Daarnaast heeft het pand stedenbouwkundige waarde door de beeldbepalende ligging op de hoek Klein Nieuwland/ Kwerenpad te Alkmaar.

Alkmaar 2003